

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Cenjenim okrajnim učiteljskim društvom na Kranjskem!

O b svojem časusmo prosili okrajna učiteljska društva, da naj se posvetujejo pri svojih zborovanjih o prenovi in preosnovi deželnih šolskih zakonov za Kranjsko ter naj pošljejo dotična poročila in nasvete predsedništvu „Slovenskega deželnega učiteljskega društva“, ki bo potem na podlagi teh referatov izdelalo dotične zakonske načrte. Nekatera društva sotorila žeto, druga šene, zato jih prosimo, da to store čimprej. Prejelismo mnogo nasvetov tudi od posameznikov.

Odbor

„Slov. deželnega učiteljskega društva“.

50%

Dunaj, dne 22. junija 1909.

Šolska vodstva, krajni šolski sveti, okrajna učiteljska društva, županstva iz vseh slovenskih pokrajin so začela na državni zbor in na naučno ministrstvo pošiljati utemeljene resolucije, naj država prevzame od posameznih dežel 50% stroškov za vzdrževanje ljudskega šolstva.

Doslej je imela država nasproti ljudskemu šolstvu najkomodnejše stališče, ki si ga moremo misliti: pridržala si je do njega malone vse pravice, zlasti nadzorovalno oblast, ni pa prevzela nič dolžnosti, ako izvajamo vzdrževanje učiteljskih in z njimi združenih vadnic, vzdrževanje maloštevilnih državnih ljudskih šol in honoriranje okrajnih šolskih nadzornikov. Vsi ti državni izdatki za ljudsko šolstvo so v primeri s stroški, ki jih imajo dežele za to šolstvo, kakor kaplja vode v morje.

Sicer nam je dala država pred 40 leti § 55. državnega šolskega zakona. A kaj pomaga učiteljstvu gola beseda? V teh dolgih 40 letih ni država niti enkrat genila z mezinem, da bi se tudi v resnici izpolnjevalo jasno besedilo zakona. Prihajala je vedno z novimi odredbami, akazi, novelami — nalagala je breme na breme, a storila ni ničesar, da bi se količjak olajšalo najtežje breme, ki pritiska k tlom učiteljstvo in ki ga imenujemo bedo in skrb!

Nasproti temu žalostnemu dejstvu pa stoji resnica, da je ravno država tista, ki ima od ljudskega šolstva največ dobička. V podkrepitve te trditve ni treba nič dokazovanja, ker stoji na dlani, da raste moč in veljavnost države v tisti meri, ki se v nji dviga in krepi materialna in moralna blaginja posameznih narodov. Ker pa je ta poslednja odvisna v prvi vrsti od razvijajočega se in napredujočega ljudskega šolstva, sloni tudi moč in veljavnost države na tem šolstvu kakor mogočna stavba na trdnem, nerazrušnem temelju.

Bilo bi pravilno in najenostavnejše rešeno vprašanje o regulaciji učiteljskih plač in

o saniranju deželnih financ, ki je s tem vprašanjem v najožji zvezi, ako bi se ljudsko šolstvo poddržavilo. Temu se pa upirajo v prvi vrsti Čehi in Nemci, boječ se za avtonomijo svojega šolstva. Ta strah je neopravičen! Bolj klerikalen kakor je deželni šolski svet v Pragi ni niti oni v Ljubljani, bolj autokraški kakor tisti na Dolenjskem. Avstrijskem ni sploh nobeden. Kdor se boji danes za avtonomijo šolstva, ta se boji za vpliv svoje stranke na šolstvo. Prava avtonomija šolstva bo izvedena šele z narodno avtonomijo. Kar trdimo tu, se da sicer izpodbiti, a vzlic temu ostane resnica.

Na poddržavljenju ljudskega šolstva ni torej sedaj misliti. Pač se da pridobiti parlament za to, da sklene: Država prispeva k vzdrževanju ljudskega šolstva 50%.

Že danes vemo, da pride finančni minister s plašnim obrazom, kje naj vzame v to potrebnih 60—70 milijonov. No, vzame naj jih tam, kjer jemlje milijone za kanone. Dobro bo za vse narode v Avstriji, kadar prešine vladne kroge prepričanje, da je duševno oboroženje jačje in koristnejše od vojaškega.

Učiteljstvo računa predvsem na pomoč „Slovenske Unije“ in socialnih demokratov v državnem zboru, da bodo delali z vsem vplivom in z vso silo na končno rešitev tega vprašanja — to se reče — da pride od besed do dejanja!

Najhitreje pa bi se pridobile vse parlamentarne stranke za teh 50% na ta način, ako bi državni poslanci, ki so obenem učitelji, uvaževali idejo tovariša Gangla, ki jo je razvil na zadnjem božičnem zborovanju narodnega učiteljstva v „Mestnem domu“ v Ljubljani. Dejal je namreč, da ni v parlamentu skoro stranke, ki bi ne imela v svoji sredi učitelja poslanca. Ti se naj bi združili vsaj glede tega vprašanja ter vplivali na svoje klike in jih pridobili za to splošno zahtevo. Tako bi pomagali svojim stanovskim tovarišem trpinom in bi tudi svojim volilcem storili največjo dobroto! Tisti poslanci učitelji, ki bi započeli to akcijo, bi si pridobili resničnih zaslug. Ali ne bi mogel tega začeti Jaklič? Vstani, delaj, ne dremli!

Naš odgovor.

(Konec.)

Drugače je pa z onim, ki greši vedoma, z namenom in brez poboljšanja — tak je očiten grešnik ali celo odpadnik od vere. Kdor je v resnicah naše vere natančno poučen, a bje s svojimi deli, pisavo in zgledoma naši veri naravnost v obraz brez poboljšanja in z namenom bližnjemu škodovati na imetju, časti in dobrem imenu — tak je očiten krivoverec.

Ločiti moramo torej prav natančno one, ki po mogočnosti delujejo, učijo in živijo v duhu naše vere, od onih, ki sicer lepo učijo, a njih dela se ne ujemajo z nauki, ki jih sami učijo. Prvi so katoličani, drugi pa klerikalci. Katoličan je zgled ljubezni, dobrosrčnosti, odpustljivosti, hvaležnosti, pobožnosti, on izpolnjuje natančno in vestno svoje dolžnosti, se ne baha, je miroljuben — njegov namen je živeti po veri in doseči po smrti plačilo za svoja dela —

zveličanje. Ves drugačen je pa klerikalec. Dela se vernega in tudi pobožnega, a dela njegova se ne ujemajo z njegovo vero. Prave katoliške ljubezni do bližnjega ne pozna. Je prvoborilec za posvetno imetje, čast in slavo. Da doseže svoj namen, mu pride vsako podlo sredstvo prav. Laž, obrekovanje, zavijanje resnice, sovražstvo, prepričanje bližnjega na časti, imetju in dobrem imenu — to so njegovi pripomočki — in to vse z bahavostjo in bobnečimi frazami, češ, vse na verski podlagi! Zloraba vere je torej glavni pripomoček. Njega veseli vsaka nesreča bližnjega nasprotnika. Namesto pomilovanja, popustljivosti in katoliške ljubezni meče nanj blato. Tak zagrizenec ne pozna odpustčenja, maščevanje je njegovo delo — in ako se mu posreči, poskakuje in se raduje od veselja. Nasprotno pa, ako se mu ne posreči, morda da celo zapade zaslužen kazni, smatra to vse za največjo krivico, mučenništvo, preganjanje vere! Kdor mu pomaga pri njegovem umazanem delovanju, je njegov prijatelj, če je ta tudi največji lopov ali brezverec. To je klerikalna kuga, ki na verski podlagi zastuplja javno življenje in bje v obraz lepim moralnim naukom katoliške vere. Obžalujemo, da je naša slovenska domovina jako okužena s to nesnago. Ubogo nerazsodno ljudstvo verjame tem zagrizenim klerikalnim voditeljem, ki na verski podlagi in z zlorabo vere trosijo pogubonosno moralo med narodom!

Kakor vidimo v biologiji, se živalstvo in rastlinstvo eno drugega uničujejo, da se preveč ne pomnožuje: tako moramo pripisovati tudi klerikalizmu naravnem procesu v katoliški družbi. „Pohujšanje mora priti, a gorje pohujšljivcu“, govori sveta beseda. Ker je Bog neskončno pravičen in moder, zna obrniti tudi greh v dobro. Zloraba vere klerikalizma proizvaja boj v človeški družbi. Tako povsod — tako pri nas!

Klerikalizem noče priznati sedanjega šolskega zakona, kakor smo že povedali, zato je nam učiteljem, ki se moramo po prisegi držati tega zakona, napovedal boj na življenje in smrt. Gorostnega blata je nametal že na nas. Brezverska šola, brezverski učitelji, liberalna učiteljska sodrga — ti hočejo odstraniti Boga iz šole, hočejo uvesti francoske razmere itd. — Tako je brati vedno v našem klerikalnem časopisu. Mi smo tarča, ki sme vanjo neovirano srteletjati — tistega pa, ki je zakon sankcioniral, pustijo lepo pri miru, ker se bojijo!

Sedaj vpije, da liberalno učiteljstvo ne uživa ugleda pri narodu. Ko nam je vedno sistematično jemal ugled s pisavo in besedo. ni čuda, da se je tupatam kaj prijel. A glavnega klerikalizem ni dosegel in ga tudi ne bo! Šolski zakon ostane v veljavi, ker ni je sile, da bi ga kdo izpodkopal. Naš narod hoče imeti veliko in povsod takih prokletih šol in mnogo zaničevanega, obrekovanega učiteljstva. Dosegel je, da je nekaj omahljivcev iz koristolovstva prestopilo v klerikalni tabor, a do poloma, kakor trdi člankar, je še dolga in trnjeva pot. Kukavice in uskokov je med klerikalci vse polno, celo v vodstvu stranke! Zato jih ne ženira niti kak smrdelj!

Da podpremo prejšnje trditve z dokazi, bi lahko navedli polno zgledov; povedati moramo, da jih imamo na stotine na razpolago, te uporabimo, ko nam da člankar odgovor.

Odkar je prišel klerikalizem do politične premoči, so začele vrste Slomškarjev rasti. Temu se ne čudimo. Naše socialne razmere so jako slabe, marsikdo si misli, da naj prepričanje in šolski zakon vzame vrag; treba je obrniti plašč po vetru, kruh in materija so poglavitna reč. Da bi pa ti ostali vsaj skromni, delavni in kolegialni, ne bi rekli ničesar, a čutijo se prepotentne in ošabne, dobro vedo, da se jim ni ničesar bati.

Menda smo dovolj jasno povedali kaj mislimo o krščanstvu in krščanski odgoji. Dokazali in povedali smo tudi odkrito in jasno, da je vsa Slomškarija klerikalna privesek, ki pljuje v lastno skledo — na sedanji šolski zakon. Ako se čutijo boljše katoličane od nas, jih pomilujemo za naivnost. Ravno tako povemo enkrat za vselej, da bodimo mi učitelji v prvi vrsti učitelji in narodni odgojevalci — politika naj bo naša stranska in zasebna zadeva. Izkušnja nas je izmodrila, da ima učiteljstvo borbo za napredek šolstva na vsej črti, naj bodo ljudje te ali one politične struje. Tudi o liberalizmu bi lahko povedali marsikatero pikantno. Nismo molčali tudi o tem doslej; povedali smo kot narodni odgojevalci te in oni politični struji resnico v obraz, ker naše geslo je, boriti se na vsej črti za narodno blaginjo, resnico in pravico.

Ker je člankar izjavil, da je potrebno, da se enkrat načelno dogovorimo, smo odkrito povedali glavne misli o svojem prepričanju. Veselilo nas bo, ako člankar ovrže s stvarno polemiko in z dokazi to, kar smo rekli. Mnogo bi še lahko pisali, pa bodi za enkrat dovolj; po odgovoru pride drugo. Torej na snidenje, krščanski mož s škapulirjem na prsih, s hinavščino v duši!

Iz preteklih časov.

Vojnik pri Celju, dne 21. junija 1909.

Cenjeni g. urednik! Bili ste tako ljubeznivi ter v št. 25. cenj. svojega lista iz „Slov. Nar.“ ponatisnili moj popravek glede mojega članstva pri okr. šol. svetu celjskem. Upam, da boste tako prijazni ter ponatisnili tudi še sledeče vrstice, ki naj še bolj pojasnijo naše razmere „v letih preteklih“.

L. 1887. je bilo treba učiteljem celjskega šolskega okraja voliti svojega zastopnika v okrajni šol. svet. Izvolili so si moje malenkost. Zakaj moja izvolitev ni bila potrjena, je bilo pojasneno v zgoraj navedeni številki cenj. Vasega lista.

Poklicani smo bili k novi volitvi. K tej volitvi je z nadzornikom Bl. Ambrožičem prišel s cilindrom na glavi tudi tedanji okr. glavar celjski dr. E. Netoliczka, sedaj dvorni svetnik in podnamestnik v Gradcu. Mislila sta si menda ta dva gospoda, da bo sedaj učiteljstvo kar na trebuhe popadalo. A prišlo je drugače!

Zopet sem bil skoro enoglasno izvoljen! Gospoda glavar in nadzornik se spogledata! Nato reče glavar nadzorniku: „Da die Wahl Brezovniks folgerichtig wieder nicht bestätigt wird, so fragen sie ihn, ob er die auf ihn gefallene Wahl ablehnt, denn dann können wir gleich heute eine Neuwahl vornehmen!“ Nadzornik vstane ter stavi to vprašanje do mene. — Takoj slišim od vseh strani glase: „Ne! Ne!“ — Vstanem ter rečem: Ni-

kdar se nisem ne z besedo ne z dejanjem potegoval za to častno mesto, ki so mi ga tovariši sedaj že v drugič poverili! Ker se zanje nisem potegoval, sem ga pripravljen tudi takoj odložiti, kakor hitro se moji volilci za to izrečejo! — Odmor!

Nato vstane tov. V. Jare (tedaj učitelj v Št. Juriju ob juž. žel., umrl kot nadučitelj v Braslovčah) ter pravi: „Mismo si izvolili moža svojega zaupanja, mi od njega ne odstopimo!“ Ko glavari to sliši, popade svoj cilindar ter jo popiha domov, nadzornik pa sklence volitev.

Da zopet nisem bil potrjen, se razume pri onih razmerah samoobsebi.

Na dan 10. novembra i. l. smo bili poklicani k tretji volitvi. Pred volitvijo so se razposiljale iz Celja hektografrane dopisnice s sledečo vsebino:

„Dne 10. t. m. bodite dosledni, složni, značajni! Volite Brezovnika! Slovenci gledajo na Vas! Branite svoje pravice! Stojte kakor skala! Ne bodite strahopetneži, nego možje! Zahtevajte skrutinij!“

Kdo je te dopisnice spisal in razposiljal, nisem mogel zvedeti.

Zbrali smo se v volilni sobi (v okoliški šoli) pogumni, složni, „strašljivci ni bilo med nami“. Glavarja ta dan ni bilo! Ko nadzornik Ambrožič volitev otvori, pravi: „Jede für Brezovnik abgegebene Stimme erkläre ich im vorhinein für ungültig.“ (In mi nismo proti temu protestovali!)

Ko sem videl, kaka nevarnost nam sedaj preti — dobi naj kak nemčur 1 ali 2 glasa, pa bo pravilno izvoljen! — rečem tovarišem: „Fantje, zdaj pa pamet! Da ne bo nemčur naš zastopnik, pustite mene in volite Kodermana!“

Res, slušali so me*) in z veliko večino je bil voljen tov. Fil. Koderman (tedaj nadučitelj na Frankolovem, sedaj v pokoju na Polzeli). Nemčurjem je mora odlegla, Avstrija je bila rešena in mirno je zopet Savinja valila svoje valove tje dol proti jugu...

A. Brezovnik.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljanskemu učiteljsvu! V ponedeljek, 28. t. m. ob 4. uri popoldne si ogleda vsled dovoljenja c. kr. poveljstva 44. domobranske pehotne brigade učiteljsvo puško na stroj na vojaškem strelišču na Dolenjski cesti. K ogledu puške na stroj se vabijo ljubljanski gg. tovariši in tovarišice kakor tudi učiteljsvo iz okolice. Zbirališče ob tricetrh na 4. pred vojaškim streliščem.

Socialni odsek.

Ljubljana. Socialni odsek Ljubljanskega učiteljskega društva je povabil ljubljansko učiteljsvo na dan 17. junija popoldne k ogledu pivovarne G. Auerjevih dedičev, za kateri ogled je dal dovoljenje rade volje g. dr. Oražen kot lastnik pivovarne, za kar mu gre najtopleja zahvala. Ljubljansko učiteljsvo se je odzvalo v obilnem številu, posebnost so bile nad vse častno zastopane naše vrle in zavedne tovarišice. Seveda se nas posebno med tovariši ogiblje še ta ali oni in navaja razne vzroke svoje odsotnosti — ti vzroki pa le redko drže — a upamo, da pridejo tudi ti sčasoma v naš krog, ko uvidijo, da stori socialni odsek vse mogoče za združanje vseh dobro mislečih tovarišev.

Tovarniški ravnatelj g. Vrtovec je nam razkazal vso pivovarno od varjenja piva do hladilnih in kipelnih priprav in vlečanja piva v 2° nad ničlo mrzlih kletah, kakor tudi priprave za snajenje in polnitev steklenic in nam podal pri tem strokovnjaška pojasnila glede varjenja piva, slada, hmelja itd., za kar mu izrekamo najsrčnejšo zahvalo. Ves obhod s pojasnili je trajal nad eno uro.

Po ogledu pa nam je postregel gostoljubni g. dr. Oražen s kipečim proizvodom svoje tovarne, in se je ob tej priliki izrekla nekatera resna beseda.

Videti je, da bodo taki ogledi raznih industrialnih podjetij razširili obzorje učiteljsvu, obenem pa mnogo pripomogli k skupnosti in edinosti.

Tudi nedeljski učiteljski sestanki postajajo vedno bolj priljubljeni in se jih udeležujejo učitelji s svojimi družinami v vedno obilnejšem številu. Tiste pa, ki se še vedno odtegujejo, pa vabimo, da pridejo med nas, uvideli bodejo, da se imamo prav dobro.

Socialni odsek.

*) Bili smo sploh vedno „enih misli, enega duha“. Tovariši so imeli radi mene, jaz pa tovariše. Bili smo „ein einzig Volk von Brüdern“! Zato se mi vedno tem bolj milo stori, kadar premislim, da sem moral tako hitro zapustiti šolo in ljube svoje tovariše ter se privero mlad zavoljo bolehnosti podati v pokoj.

Učiteljsko društvo za novomeški okraj je zborovalo v proslavo 40 letnice šolskega zakona v četrtek, dne 13. maja. Slavnostni referat nam je podal tov. Potokar. Svoje delo je izvršil stvarno, dobro in natančno, za kar mu bodi izrečena zahvala.

O drugi točki je predaval vodja gluho-nemnice tov. Grm o fonetiki. V kratko odmerjenem času je opisal najvažnejše o fonetiki z ozirom na posebno dober izgovor besed. Tov. predavatelju najpresrčnejša hvala za trud s prošnjo, da bi nas o priliki zopet obiskal.

Ker je bilo s tem zborovanjem združen občni zbor, so se pregledali računi in odobrili. Delegatom k zborovanju „Zaveze“ so izvoljeni gđc. Klarici in tov. Potokar.

Odbor je bil izvoljen z vzklikom prejšnji.

Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo ima 3. julija t. l. popoldne v Mozirju občni zbor. K obilni udeležbi vabi

R. Vrabl,
t. č. predsednik.

Kozjansko učit. društvo zboruje dne 7. julija v Št. Petru pod Sv. gorami. Zborovanje se prične ob 10. uri popoldne.

Dnevni red:
1. Hospitacija.
2. Zapisnik.
3. Dopisi.
4. Razgovor o glavni obliki šolskih zvezkov.

5. Volitev delegatov za zborovanje „Zaveze“.

6. Slučajnosti.

Kdor se zborovanja udeleži, je ta dan po sklepu okr. šol. sveta šole prost.

Za kosilo pa se oglasite z dopisnico pri tov. nadučitelju Moricu.

Pulko,
t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevnjski okraj zboruje v nedeljo, dne 4. julija t. l. v šoli v Sevnici. Zborovanje se prične točno ob pol 11. uri popoldne in se vrši po sledečem vzporodu:

1. Čitanje zapisnika.
2. Društvene zadeve.
3. Volitev delegatov za letošnjo glavno skupščino „Zaveze“ v Mariboru.
4. Predavanje g. prof. Lavtarja o njegovi metodi iz računstva.

5. Nasveti.
K temu zborovanju se vabijo najljubšeje tudi cenjeni tovariši in tovarišice iz laškega in kozjanskega okraja. Izmed članov domačega društva pa ne sme nihče manjkati. Zaradi kosila naj naznani po dopisnici vsaka šola število svojih udeležencev tov. Mešičku vsaj do 1. julija.

Na veselo snidenje! Odbor.

Učiteljsko društvo za svetolenarski okraj je zborovalo dne 13. maja pri Sv. Trojici v Slov. gorah.

Izmed predavanj je omeniti ono v proslavo 40 letnice drž. šol. zakona. Tov. Kopic nam je dokazoval s kakšnim navdušenjem so napredni krogi sprejeli zakon, ki ima ljudstvu prinašati vir nove sreče ter ga privesti v svet luči in svobode. Spominjal pa se je tudi nasprotnikov, ki so novemu zakonu prizadeji marsikatero pego.

Drugi predavatelj tov. J. Železnik nam je o temi „Naša bodočnost“ podal marsikatero lepo misel in je tuptam zadel v centrum naših društvenih grehov. Poudarjal je kakšna sloga naj vlada v našem društvu, da se nam ne bodo nekateri udje odtegovali in odtujevali.

Dne 20. junija pa smo se zbrali na pomladnem izletu pri Sv. Antonu v Slov. gorah.

Počastili so nas gostje od Sv. Andraža in Maribora. Tov. predsednik jih prav presrečno pozdravlja. Spominja pa se tudi naše dobre, prerano umrle tovarišice gospe R. Fromove. V znak sožalja se vzdignejo društveniki s svojih sedežev.

Izmed društvenih zadev se je rešilo vprašanje glede volitve pri okr. konferenci, glede slovenskega poslovnega jezika pri teh konferencah in glede „Zavezinega“ zborovanja v Mariboru.

Tovariš J. Klemenčič je govoril o „Šoli in kmetiškem vprašanju“. Predlaga sledeče resolucije, ki so bile enoglasno sprejete:

I.

Učiteljsvo svetolenarskega okraja, zbrano na svojem zborovanju pri Sv. Antonu v Slov. gor. dne 20. junija 1909, uvideva potrebo, da se šole na kmetih reformirajo v smislu potreb in koristi kmetijskega in delavskega stanu, in sicer tako, da odpadeta zadnji dve šolski leti (7. in 8.) popolnoma temu namenu.

II.

V ta namen se izreka za osemletno šolsko obveznost v smislu § 21. drž. šolskega zakona.

III.

Olajšave po § 21., 3. odst., naj popolnoma odpadejo, ker je le v tem času, posebno pa poleti uspešen kmetijski pouk mogoč.

IV.

Učiteljska se naj razširijo v 7 letnikov, in sicer tako, da bo vstop mogoč že z 12. letom. Zadnji letnik naj bo posvečen zgolj znanstveni in praktični pedagogiki, in kandidatje naj obiskujejo kmetijsko šolo, ločeno od drugih gojencev.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, 1. julija, v slov. okoliški šoli v Ptuj. Začetek točno ob 11. uri popoldne.

Vzored:
1. Dopisi in društvene zadeve.
2. Konferenčna vprašanja.
Predavajo poročevalci konference.
3. Vprašalna skrinjica.
4. Slučajnosti.

Po zborovanju skupni obed v gostilnici Zupančič. Isti dan je za mariborski koncert pevska vaja za ptujske in ormoški okraj istotam, in sicer od 8. do 11. ure popoldne in od 1. do 3. ure popoldne.

K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v nedeljo, dne 4. julija, ob 10. uri popoldne v Celju. Razen običajnega vzporeda s predavanjem bo tudi volitev delegatov za „Zavezo“ in „Bund“. Ob 9. uri se vrši pevska vaja za „Zavezini“ koncert.

Na mnogobrojno udeležbo vabi

odbor.

Konjsko učiteljsko društvo je zborovalo ob dobri udeležbi dne 2. maja v Konjicah.

Tov. predsednik pozdravi navzoče, posebno pa g. prof. Koprivnika iz Maribora, ki je počastil naše društvo s predavanjem. Nato se spominja predsednik 40 letnice šolskega zakona, poudarja njegove vrline — razven § 55. — ter želi, da bi se tudi ta obrnil učiteljsvu na boljše.

Nato se prečitajo različni dopisi, ki jih je bilo mnogo.

Glavna točka dnevnega reda je bilo predavanje g. prof. Koprivnika: O razvoju naše zemlje, nastanek in geološka sestava Pohorja. Navzoči so z velikim zanimanjem poslušali stvarno in poljudno predavanje. Da nas je gospod predavatelj uvedel v navedeno temo o Pohorju, nas je seznanil najprej z razvojem naše zemlje, posebno z nje nastankom, rastlinstvom in živalstvom po raznih periodah. Predavanje o geološki sestavi Pohorja je bilo nazorno in zaradi tega tudi zanimivo, nakar je gospod profesor na koncu svojega izbornega govora žel splošno in burno odobravanje. Srčna mu hvala!

Za „Zavezino“ zborovanje v Mariboru so bili izvoljeni: Brumen, Schell, Kožuh, Pavlič, Stegenšek in Gorjak.

Tovariš Brumen prosi učit. zastopnika, da bi izposloval pri okr. šol. svetu dva prosta dneva za tiste učitelje, ki se udeležijo „Zavezinega“ zborovanja.

Prihodnje zborovanje bo v Žrečah dne 3. julija in obenem hospitacija — pouk o svobodni prirodi — pri tov. Schellu.

Srednješolski vestnik.

**** Plasmata matura na gimnaziji v Novem mestu.** Maturanti so dobili tri teme na izbiro, in sicer: 1. Kako pospešujejo tehniške iznajdbe duševno kulturo? 2. Helenška lepota in rimska energija nam bodita zvezdi-voditeljici pri kulturnem delu. 3. Kakšne čine v svetovni zgodovini imenujemo po pravici velike?

**** Strelne vaje na srednjih šolah.** Na svoječasniki anketi za preuredbo pouka na srednjih šolah so zastopali vojaški zastopniki mnenje, naj se uvedejo prostovoljne strelne vaje na gimnazijah. V novem normalnem učnem načrtu za srednje šole se sicer o tem ne govori, a je gotovo, da tudi ni nobenih ovir za uvedbo strelnih vaj. Vojno ministrstvo hoče dati onim zavodom, ki bi uvedli neobligatne strelne vaje, precej ugodnosti, predvsem vojaške inštrukcije, tudi tam, kjer bi se vadile civilne osebe. Vojni erar bi posodil tudi orožje in bi dovolil, da se strelja na vojaških streljiščih, kakor so svobodna.

**** Konec šolskega leta na ljubljanskem učiteljsku.** Dne 18. t. m. sta sklenili šolsko leto obe c. kr. učiteljski. V I., II. in III. letniku moškega učiteljskega je bilo 98 gojencev. Z ugodnim uspehom je izvršilo nauke 68 gojencev, med njimi 7 z odliko, ponavljalnih izpitov je 18, pri 12 gojencih je učni uspeh nezadosten. — Na ženskem učiteljsku je bilo v prvih treh letnikih 127 gojek. Učni uspeh je pri 121 gojenkah ugoden, odlik je 31, ponavljalnih izpitov je 5, pri eni gojenki je uspeh nezadosten. Zrelostni izpiti so se pričeli v ponedeljek, 21. junija. Na moškem učiteljsku dela zrelostni izpit 46 rednih gojencev IV. letnika in 1 privatist, na ženskem 43 rednih gojek IV. letnika in 23 privatistinj.

**** Nazadovanje števila slovenskih dijakov na mariborski gimnaziji.** Leta 1896. je bilo od 419 dijakov na tem zavodu 293 Slovencev in 117 Nemcev ali v odstotkih 71:46:28:54. L. 1908. pa je bilo od 452 dijakov 290 Slovencev in 136 Nemcev. Torej smo v dobi 12 let nazadovali za 7:46%.

**** Ustna matura na mestni realki v Idriji** se začela dne 24. t. m. Letos je 19 maturantov.

**** Zrelostni izpiti na višji gimnaziji v Celju** se pričenejo v ponedeljek, dne 5. junija. Šolsko leto se konča že v soboto, dne 3. julija.

Književnost in umetnost.

Popotnik priobčuje v 6. številki to-le vsebino: 1. Avgustin Požegar: Misel o šolskih hranilnicah. — 2. Fran Zopf: Prosto spise v ljudski šoli; kako se naj goji, kako se naj spisuje? — 3. Dr. J. Tominek in J. Wester: Učni načrt za slovenščino kot učni jezik na gimnazijah. — 4. Umetniški vzgoji. Drag. Humek: Šola bodi otroku svetišče. — 5. Zdravška: Ženska ročna dela v ljudski šoli. Književno poročilo. — 7. Razgled: Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Naši Zapiski. VI. zvezek objavlja to-le vsebino: 1. Dr. Fr. Kidrič: Pomote in potvare za razne potrebe. — 2. R. L.: Anarhizem. — 3. Dr. Dragotin Lončar: Iz politične korespondence dr. Janeza Bleiweisa. — 4. Dr. H. Tuma: VIII. internacionalna umetniška razstava v Benetkah. — 5. Pregled. — 6. Oton Zupančič: Epigrami.

Politiški pregled.

*** Sklicanje deželni zborov.** „Narodni Listy“ poročajo, da bodo deželni zbori severnih pokrajin sklicani za 18. septembra. Deželni zbori alpskih in južnih pokrajin, ki se morajo po novih volitvah šele konstituirati, bodo sklicani takoj po odgojenju državnega zbora.

*** Poročilo proračunskega odseka za leto 1910.** Skupna potreščina znaša 2.406.554.543 K, tej nasproti stoji pokritje v znesku 2.404.647.582 K, kaže se torej deficit v znesku 1.907.061 K. Potreščina je narasla v primeri s prejšnjim letom za 257,5 mil., pokritje pa za 255,5 milijonov. — Državni dolgovi, ki so znašali l. 1908. 10.118 milijonov, so narasli letos na 10.543 milijonov, pomnožili so se torej v poldrugem letu za 425 mil. V to pomnožitev treba vštetiti približno 100 mil. za nakup Severne železnice, od nadaljnjih 200 milijonov za železniške investicije moramo pa odšteti samo en del od te vsote. Za obrestovanje državnih dolgov plačuje Avstrija 356 milijonov, za amortizacijo 55 mil., skupaj torej 411 mil. kron; za obrestovanje in amortizacijo državnih dolgov gre torej ves dohodek direktnih davkov in davka na pivo. Potreščina za vojsko in mornarico je silno narasla. L. 1902. so delegacije dovolile 371 mil. za haubice, topničarski material, za vojsko in mornarico, zaradi političnih dogodkov v zadnjem času so pa nastale nove potrebe, in vojna uprava je že prijavila, da bo stavila nove zahteve.

*** V proračunski debati** je govoril tudi ministrski predsednik Bienenroth. O Jugoslovanih je kratko rekel, da jim vlada posveča svojo skrb in naklonjenost in da to pričajo razna dejanja. Kaka dejanja so to, o tem je Bienenroth molčal. Jugoslovani so te njegove besede sprejeli — s posmehom.

*** Italijansko vseučilišče.** Italijanski poslanci se pogajajo z drugimi strankami, da bi jih pridobili za ustanovitev italijanske pravne fakultete v Trstu. Kakor zatrjujejo, so pridobili zase vse velike stranke razen „Slovenske enote“. V proračunskem odseku in v zbornici bodo baje glasovali za ustanovitev italijanske pravne fakultete v Trstu nemške svobodni-selne stranke, socialni demokratje, Malorusi, zionisti, nekaj dijakov in večina krščanskih socialcev. „Poljski klub“ o svojem stališču napram temu vprašanju še ni sklepal, vendar pa je več poljskih poslancev izjavilo, da se bodo absentirali, ako bi klub zavzel stališče proti italijanski pravni fakulteti v Trstu. Spričo teh dejstev so italijanski poslanci prepričani, da bo zbornica sprejela njihov predlog, da se določi Trst kot sedež italijanske pravne fakultete. Nemško-nacionalna zveza je imela sejo, na kateri je razpravljala o vprašanju, kje se naj ustanovi italijansko vseučilišče. Večina članov se je izrekla za Trst kot sedež bodočega italijanskega vseučilišča.

*** Mohamed V. pojde na potovanje.** Turški sultan Mohamed V. se poda jeseni na potovanje, da obišče različne evropske dvore. V začetku decembra pride na Angleško.

*** Veliki izgredi v Liverpoolu.** Iz verskih razlogov je prišlo med irskimi katoliki in protestanti do hudih izgredov, pri čemer je bilo več hiš razdejanih in ena zažgana. Policija na konjih se je večkrat zagnala proti demonstrantom, a je bila vsakokrat sprejeta s kamenjem.

Vestnik.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Pri XXI. glavni skupščini Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev, ki se vrši letos dne 15. in 16. avgusta v Mariboru, se proslavi štiridesletnica državnega šolskega zakona. Slavnostne govore bodeta govorila g. dr. Ljudevit Pivko in Engelbert Gangl. Vse narodno napredno